

Azərbaycanın tanınmış tarixçi alimi, tarix elmləri doktoru, professor, müharibə və əmək veteranı Yusif Həbibullah oğlu Səfərov 1921-ci il mayın 2-də Azərbaycanın qədim mədəniyyət, sənətkarlıq və ticarət mərkəzlərindən olan Şəkiddə dünyaya göz açmış, çox mənalı, ibrətamiz, gənc nəsil üçün örnək olası bir ömür yolu keçmişdir.

Kiçik yaşlarından Vətənə böyük məhəbbət ruhunda tərbiyə alan, atası Həbibullah kişinin Vətən, yurd, doğma torpaq haqqında dediklərini böyük maraqla dinləyən, gəncliyi İkinci Dünya müharibəsinin ağırlı-acılı illərinə təsadüf edən Yusif Səfərov 1941-1945-ci illər müharibəsi başlanan kimi ordu sıralarına getmiş, müharibənin bir çox cəbhələrində alman-faşist işğalçılarına qarşı vuruşmuşdu.

Yusif Səfərovun atası Həbibullah kişi də yaşının çox olmasına baxmayaraq, oğlunun ardınca müharibəyə gedib, 1943-cü ildə Kerç uğrundakı döyüşlərdə həlak olmuşdur.

Müharibədə ağır yaralanmasına baxmayaraq, Yusif Səfərov 1947-ci ilə qədər orduda xidmət etmiş, yal-

MÜHARİBƏ VƏ ƏMƏK VETERANI

GÖRKƏMLİ TARİXÇİ ALİM

nız 1947-ci ilin yazında ikinci qrup müharibə əlili kimi baş leytenant rüt-bəsində ordudan tərxis olunmuşdur.

Vətən sevgisi, doğma torpağa bağlılıq Yusif Səfərovu indiki Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinə daxil olmağa həvələndirib. Beləliklə, 1951-ci ildə universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirib, M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin aspiranturasında təhsilini davam etdirməyə başlayıb. 1954-cü ildə "1806-1812-ci illər Rusiya-Türkiyə müharibəsi (Qafqaz cəbhəsi)" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alır.

Y.Səfərov 1954-cü ildən BDU-nun tarix fakültəsində müəllim, sonra baş müəllim, dosent vəzifələrində çalışmışdır.

Pedaqoji fəaliyyətə başladığı andan Y.Səfərov tarix elminin geniş erudisiya, nəzəri bilik, məntiqi təfəkkür tələb edən sahələrindən biri—tarix elminin tarixşünaslığı üzrə ixtisaslaşmışdır. Moskva təhsili, böyük zəhmətsevərlik onun bu işdə uğur qazanmasına kömək etmişdir. 50-ci illərin sonu—60-cı illərdə Y.Səfərov ayrı-ayrı rus və Azərbaycan tarixçilərinin tarixi görüşlərinə dair maraqlı mövzularla çıxış etmiş, 1969-cu ildə isə İttifaq miqyasında tarixşünaslığa dair ilk dərs vəsaiti olan "SSRİ xalqlarının tarixşünaslığı" adlı irihəcmli kitab nəşr etdirmişdir.

Y.Səfərov 1994-cü ildə "Azərbaycanın qədim tarixinin tarixşünaslığı (1920-1980-ci illər)" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək, tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

Y.Səfərovun bir tarixçi kimi elmi maraq dairəsi çox idi. O, Azərbaycan tarixinin ən ziddiyyətli, az işlən-

miş və mübahisəli problemlərinin—xalqımızın soykökünün, dil mənsubiyyətinin, qədim dövlətlərimizin tarixi-coğrafi ərazilərinin, dövlətçilik ənənələrimizin və s. araşdırılması ilə də məşğul olurdu. 1998-ci ildə Y.Səfərovun "Azərbaycanın qədim və orta əsrlər tarixinin tarixşünaslığı" adlı monoqrafiyası çapdan çıxmışdır. Monoqrafiyada Azərbaycanın tarixi qədim daş-paleolit dövründən VII əsrə—ərəb feodallarının ölkəmizi fəth etmələri, Albaniya-Azərbaycan dövlətinin süqutuna qədərki böyük bir dövrün tarixi tarixşünaslıq baxımından tədqiq edilir. Kitabda "Azərbaycan" sözünün etimologiyası ilə də bağlı yeni mülahizələr irəli sürülmüşdür.

1989-cu ildə onun "Qədim Azərbaycan. Biz nə bilirik?" monoqrafiyası çap edilmişdi. Vətənimizin qədim tarixinə həsr olunan bu kitabı geniş oxucu kütləsi maraqla qarşılamışdır. Təsadüfi deyil ki, Amerikanın "Azadlıq" radiostansiyası yarım ilə yaxın müddət ərzində hər gün bu monoqrafiyadan parçalar səsləndirmiş, xaricdə yaşayan soydaşlarımızı öz doğma yurdlarının qədim tarixi ilə tanış etmişdi.

Y.Səfərov elmi işi pedaqoji fəaliyyəti ilə sıx əlaqələndirirdi. O, "Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığı" fəindən yüksək səviyyəli mühazirələr oxuyurdu. Pedaqoji fəaliyyətindəki intizam və tələbkarlığı onu başqa həmkarlarından fərqləndirdi. Y.Səfərov sanki bir intizam, məsuliyyət və tələbkarlıq mücəmməsi idi. Bu gözəl xüsusiyyətləri hərbi xidmət dövründə özündə tərbiyə etmiş Yusif müəllim onları tələbələrinə aşılamağa çalışır, onları dərin məsuliyyət hissi ilə tarix elminin incəliklərinə yiyələnməyə, tariximizin öyrənilməmiş səhifələrini tədqiq etməyə isti-

qamətləndirirdi. Yusif müəllimdən dərs alan tarixçi tələbələr hazırda respublikanın müxtəlif idarə və təşkilatlarında—respublikanın dövlət strukturlarında, müxtəlif elm-təhsil müəssisələrində məsul vəzifələrdə çalışırlar. Yusif müəllim onlarca doktorluq və namizədlik dissertasiyalarının məsləhətçisi və rəhbəri olmuş, onun rəhbərliyi altında bir sıra alimlər formalaşmışdır.

Y.H.Səfərov 100-dən çox elmi əsərin və məqalənin, metodik və dərs vəsaitinin müəllifidir. O, 60-cı illərdən bəri keçirilən bir çox elmi-nəzəri və elmi-praktik konfransların, sessiyaların iştirakçısı olmuş, maraqlı məruzələrlə çıxışlar etmişdir.

Y.H.Səfərov 1965-70-ci illərdə BDU-nun "SSRİ tarixi" kafedrasının müdiri, fakültə partiya təşkilatının katibi olmuşdur. Uzun illər universitet həmkarlar təşkilatı bürosunun üzvü, Azərbaycan SSR EA-nın Terminologiya Komissiyasının və başqa təşkilatların, həmçinin Azərbaycan SSR "Bilik" Cəmiyyəti nəzdindəki tarix bölməsinin üzvü kimi də fəaliyyət göstərmişdir.

Y.H.Səfərov "Qırmızı Bayraq", "Böyük Vətən Müharibəsi" (I-II dərəcəli), "Qırmızı Ulduz" ordenləri, "Qafqazın müdafiəsi", "Varşavanın azad olunması" və başqa döyüş medalları, habelə müstəqil Azərbaycan Respublikasının mükafatı olan "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunmuşdur. O, Maydamaq stanitsasının fəxri vətəndaşıdır.

Görkəmli alim, xeyirxah insan kimi tanınmış professor Yusif Səfərovun əziz xatirəsi tarixsevərlərin, tələbə və müəllimlərin, onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaqdır.

Anar İSGƏNDƏROV,
tarix elmləri doktoru,
professor.